

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/19-41/

Podgorica, 13. novembar 2019. godine

Povodom razmatranja Strategije manjinske politike 2019-2023. i Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode sa 45. sjednice, održane 29. oktobra 2019. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ
O RAZMATRANJU STRATEGIJE MANJINSKE POLITIKE 2019-2023. I AKCIONOG
PLANA ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE MANJINSKE POLITIKE 2019-2023,
ZA 2019-2020. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode je u okviru kontrolne i nadzorne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na 45. sjednici, održanoj 29. oktobra 2019. godine razmotrio Strategiju manjinske politike 2019-2023. i Akcioni plan za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu.

Polazeći od navoda u **Izveštaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu**: „U oblasti **prava manjina** ostvaren je mali napredak. Zakon o pravima manjina iz 2017. godine tek treba da se implementira, uprkos postojanju podzakonskih akata. U skladu sa tim zakonom, Crna Gora treba da otkloni rizik od konflikta interesa u procesu opredjeljivanja sredstava manjinama. Skupština je u procesu imenovanja članova u nezavisnu komisiju za ocjenu projekata koji se finansiraju iz fonda za manjine. Međutim, postoje bojazni vezane za to da li neki od predloženih kandidata ispunjavaju uslove. Etnički disagregirani podaci se ne prikupljaju sistematično u Crnoj Gori. U aprilu 2019. godine Vlada je osudila etnički motivisani napad na jednog pripadnika hrvatske nacionalne manjine.“ (str. 31 i 32 Prevoda Izveštaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2019. godinu),

Odbor je razmatranjem **Strategije manjinske politike 2019-2023. i Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, realizovao jedanaestu aktivnost**, utvrđenu **Planom aktivnosti Odbora za ljudska prava i slobode za 2019. godinu**.

Uvodno obrazloženje o Strategiji manjinske politike 2019-2023. i Akcionom planu za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu dao je generalni direktor Direktorata za unapređenje i zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Leon Gjokaj.

Informisao je o sledećem:

- donošenjem Strategije manjinske politike 2019-2023. koja je bazirana na preporukama Savjeta Evrope, UN tijela i Evropske komisije nastavlja se unapređenje postojećeg stanja u zaštiti prava manjinskih naroda u Crnoj Gori;

- Strategija i Akcioni plan su postavljeni na realnim osnovama i očekuje da će se planirane mjere i aktivnosti koje su adresirane nadležnim subjektima, oročene i budžetirane realizovati, jer se sredstva za realizaciju obezbjeđuju iz budžeta svih partnera zaduženih za njihovu realizaciju;

- Strategijom su obuhvaćene oblasti obrazovanja, zapošljavanja, kultura i identitet manjina, politička participacija manjina, a utvrđen je i set specifičnih mjera usmjerenih na podizanje nivoa svijesti manjina i opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama pripadnika manjinskih naroda;

- Prema rezultatima CEDEM-ovih istraživanja iz 2017. i 2019. godine građani Crne Gore nezavisno od njihove etničke ili druge pripadnosti podržavaju sve mjere i aktivnosti koje imaju za cilj integraciju manjina u crnogorsko društvo;

- integracija manjina nije samo pitanje za manjine, već za cijelo društvo.

Zahvalio je Odboru za ljudska prava i slobode, kao iskrenom partneru što razmatra Strategiju i očekuje da će Odbor dati doprinos u praćenju njene realizacije. Takođe, zahvalio je Odboru i civilnom sektoru na aktivnostima posvećenim praćenju realizacije Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020.

Tokom diskusije, učesnici sjednice su se saglasili da Crna Gora ima dobar zakonodavni okvir i institucionalni sistem za zaštitu prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Većina članova Odbora je saopštila pozitivne ocjene o Strategiji i Akcionom planu, navodeći da:

- Strategija koja je komplementarna sa važećom zakonskom regulativom predstavlja unapređenje u odnosu na pojedina zakonska rješenja i može poslužiti za unapređenje stanja u oblasti ljudskih prava, s akcentom na prava manjina;

- Strategijom će se doprinijeti daljem očuvanju multietničkog, multivjerskog i multinacionalnog sklada, jer su planirane brojne aktivnosti u ovoj oblasti;

- Strategijom je školama data obaveza da u okviru otvorenog kurikulumu uključe 20 % nastavnih sadržaja koji će kreirati nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom, što značajno doprinosi ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjina, odnosno sredine u kojoj škola radi i

- Akcioni plan uključuje sve relevantne institucije koje će multisektorskim pristupom raditi na sprovođenju planskih aktivnosti.

Većina članova Odbora je saglasna da je u poslednjih deset godina ostvaren značajan napredak u ovoj oblasti:

- osnivanjem manjinskih savjeta čiji rad u narednom periodu treba unapređivati kako bi na pravi način obavljali značajne nadležnosti koje su im date Zakonom o manjinskim pravima i slobodama;

- osnivanjem Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava koji izdvaja značajna sredstva za projekte usmjerene na očuvanje kulturnog, vjerskog, etničkog i nacionalnog identiteta manjinskih naroda;

- izmjenom izbornog zakonodavstva i afirmativnom akcijom kojom je predstavnicima manjina obezbijeđeno učešće u političkom životu i

- usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama u aprilu 2017. kojim je reformisan rad Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, sprječavanjem objektivno mogućeg sukoba interesa, uvođenjem dvostepenosti u odlučivanje o projektima i omogućen kvalitetniji monitoring i evaluacija projekata.

S druge strane, programski direktor NVO "Građanska alijansa" Milan Radović je naglasio da nevladine organizacije nijesu zadovoljne kvalitetom Strategije za manjinske politike 2019-2023. i nada se njenoj izmjeni u narednom periodu. Smatra da državne institucije koje su sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava uključene u realizaciju mjera i aktivnosti utvrđenih Akcionim planom nijesu kvalitetno radile na njenoj izradi, jer su dostavljale zastarjele podatke. Poređenja radi, Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2016-2020. mnogo je kvalitetnija. Smatra da bi manjinski savjeti u Crnoj Gori trebalo da budu aktivniji, kao i Centar za očuvanje i razvoj kultura manjina. Pozitivno je što je za realizaciju mjera i aktivnosti utvrđenih Strategijom i Akcionim planom planirano izdvajanje budžetskih sredstva koja treba rasporediti na pravilan način.

Član Odbora dr Budimir Aleksić je saopštio da se Sprskom nacionalnom savjetu godinama ne uplaćuju sredstva za projekte, a takođe ne dobijaju sredstva iz Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Odgovarajući na postavljena pitanja i komentare, predstavnik Ministarstva za ljudska i manjinska prava Leon Gjokaj je saopštio:

- da se predstavnici nevladinog sektora i pored dva javna poziva nijesu uključili u izradu Nacrta strategije iako je proces njene pripreme bio transparentan i uključivao sve nadležne subjekte;

- Izmjenama Zakona o manjinskim pravima i slobodama reformisan je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i stvoren normativni osnov za unapređenje njegovog rada, a u narednom periodu potrebno je kvalitetno vršiti monitoring i evaluaciju projekata;

- Za funkcionisanje savjeta manjinskih naroda iz budžeta Crne Gore godišnje se opredjeljuje najmanje 0,05% tekućeg budžeta, pri čemu manjinski savjeti, shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, nemaju pravo da apliciraju za sredstva Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Srpski nacionalni savjet ima isti tretman od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava kao i drugi savjeti;

- Iz godine u godinu povećava se iznos finansijskih sredstava za institucije koje se bave zaštitom prava manjinskih naroda: 600.000 eura za šest manjinskih savjeta, oko 1.400.000 eura za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, 300.000 do 400.000 eura za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, a sredstva Ministarstva za ljudska i manjinska prava takođe se uvećavaju.

Nevladine organizacije za dvije sektorske raspodjele za oblast manjinskih prava i unapređenje položaja Roma u ovoj godini dobiće od Ministarstva za ljudska i manjinska prava oko 500.000 eura;

- Zabilježeni su podaci o padu diskriminacije po etničkoj osnovi, a Crna Gora jedina u regionu radi istraživanja o zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u javnim službama, državnim organima i organima lokalne uprave.

Povodom razmatranja Strategije manjinske politike 2019-2023. i Akcionog plana za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je, sa šest glasova "za" donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje Strategije manjinske politike 2019-2023, zasnovane na preporukama Savjeta Evrope, UN tijela i Evropske komisije i pratećeg Akcionog plana, kojima je definisan novi okvir za unapređenje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori.

Odbor konstatuje da je u novoj Strategiji manjinske politike, koja je znatno unaprijeđena u odnosu na prethodnu, akcenat stavljen na oblasti koje se odnose na obrazovanje, zapošljavanje, kulturu i identitet manjina, političku participaciju manjina i set specifičnih mjera usmjerenih na podizanje nivoa svijesti manjina i opšte javnosti o statusu, pravima i obavezama pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

2. Odbor za ljudska prava i slobode zapaža da su Strategija i Akcioni plan postavljeni na realnim osnovama i očekuje da će Akcioni plan biti ostvaren, jer su za sve subjekte obezbijedena budžetska sredstva.
Odbor ohrabruje nadležne subjekte da ulože napore na implementaciji oročenih mjera i aktivnosti, imajući u vidu obezbijedena sredstva u budžetu svim subjektima zaduženim za njihovu realizaciju.
3. Strategija manjinske politike 2019-2023. je kompletirana donošenjem kvalitetnog normativnog okvira, posebno izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama u aprilu 2017, njegovom implementacijom, osnivanjem i unapređenjem rada institucija zaduženih za obezbjeđivanje uslova za nesmetano uživanje i njegovanje nacionalnih ili etničkih posebnosti manjinskih naroda i konstantnim uvećanjem finansijskih sredstava opredijeljenih institucijama koje se bave zaštitom prava manjinskih naroda, zbog čega je Crna Gora u proteklom desetogodišnjem periodu ostvarila značajan napredak u zaštiti prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.
4. Takođe, Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da svi relevantni podaci ukazuju da država Crna Gora izdvaja svake godine sve više materijalnih sredstava za unapređenje položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori, obezbjeđivanjem 600.000 eura za šest manjinskih savjeta, oko 1.400.000 eura za Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava, 300.000 do 400.000 eura za Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, uvećanjem sredstava Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, kako bi se ostvarivanjem ovih prava i edukacijom javnosti o vrijednostima i značaju uvažavanja i zaštite prava manjina, međuetničkoj toleranciji, multivjerskom i multinacionalnom skladu unaprijedio multietnički

milje, što je veoma važno za demokratizaciju i puni razvoj našeg društva na putu evropskih integracija.

5. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje veoma važnom aktivnost sadržanu u Strategiji manjinske politike i Akcionom planu kojom je školama data obaveza da u okviru otvorenog kurikulumu iz predmeta: maternji jezik i književnost, istorija, umjetnost, likovna i muzička umjetnost uključe 20 % nastavnih sadržaja koje će kreirati nastavnici, roditelji i škole u saradnji sa lokalnom zajednicom.
Odbor je uvjeren da će to značajno doprinijeti ostvarivanju prava na izučavanje specifičnosti jezika, kulture, istorije i drugih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, kao i njegovanju međuetničke tolerancije i suživota.
6. Ohrabruju rezultati istraživanja NVO „Centar za demokratiju i ljudska prava“ iz 2017. i 2019. godine koji ukazuju da građani Crne Gore, nezavisno od njihove etničke ili druge pripadnosti, podržavaju sve mjere i aktivnosti koje imaju za cilj integraciju manjina u crnogorsko društvo.
7. Imajući u vidu da je predstavnik nevladinog sektora saopštio da nevladine organizacije nijesu zadovoljne kvalitetom Strategije manjinske politike 2019-2023. godina, zbog čega se nada njenoj izmjeni, kao i informaciju saopštenu od predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava da se predstavnici nevladinog sektora i pored dva javna poziva nijesu uključili u izradu Nacrta strategije iako je proces pripreme bio transparentan i uključivao sve nadležne subjekte, Odbor ohrabruje predstavnike nevladinog sektora da, u skladu sa relevantnim propisima, blagovremeno uzmu učešće u pripremi akata i svojim konstruktivnim predlozima i sugestijama, doprinesu donošenju još kvalitetnijih dokumenata.
8. Odbor za ljudska prava i slobode izražava zadovoljstvo zbog zahvalnosti predstavnika Ministarstva za ljudska i manjinska prava ovom Odboru kao iskrenom partneru zbog razmatranja Strategije manjinske politike 2019-2023. i Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana 2016-2020. i praćenja njihove realizacije.
Odbor će i u narednom periodu, u skladu sa svojim nadležnostima utvrđenim Poslovnikom Skupštine Crne Gore, biti konstruktivan partner u ovom procesu.
9. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti i mjera definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023, za 2019-2020. godinu, kao i realizaciju ovog Zaključka.
10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Kancelariji za evropske integracije, NVO “Građanska alijansa”, na upoznavanje i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i Ministarstvu prosvjete, na dalji postupak.

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković